

SUSTAINABLE: IRAUNKOR?

Gogoeta gisako bat

Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak

1	Sarrera: arazoaren jatorria.....	1
2	Historia pixka bat.....	2
2.1	<i>sustainable development</i> kontzeptuaren eta terminoaren historiatxo.....	2
2.2	<i>garapen jasangarri</i> -ren nondik norakoak.....	3
2.3	Euskaltzaindiaren erabakia: <i>garapen iraunkor</i>	6
3	Arazoaren azalpena.....	6
3.1	<i>Iraunkor</i> erabiltzeko aipatu izan diren eragozpenak.....	6
3.1.1	<i>iraunkor</i> -en polisemiarekin lotutakoak.....	7
3.1.2	<i>sustainable</i> -ren eratorriak: <i>non-sustainable</i> , <i>sustainability</i> , <i>non-sustainability</i>	10
3.1.3	<i>iraunkor</i> eta <i>iraunkortasun</i> terminoek ingurumen-zientzietan dituzten beste adiera batzuk.....	11
3.2	Arazorik ez dagoela diotenen argudioak.....	11
3.3	Proposatu diren irtenbideak.....	16
3.3.1	<i>iraunkor</i> → <i>etengabe(ko)</i> ; <i>iraunkor</i> → <i>finko</i>	16
3.3.2	<i>iraungarri</i>	17
4	Ondorioak.....	17
5	Eranskina.....	19
5.1	<i>jasangarri</i> corpusetan.....	19
5.1.1	OEH.....	19
5.1.2	XX. mendeko euskararen corpus estatistikoa.....	19
5.1.3	Ereduzko Prosa.....	19
5.2	GEMET.....	21
5.3	<i>sustainable</i> / <i>permanent</i>	21
5.4	<i>sustainable</i> / <i>persistent</i> ; <i>sustainability</i> / <i>persistence</i> / <i>durability</i>	22

1 Sarrera: arazoaren jatorria

2004ko urtarrilaren 30ean, Euskaltzaindiak *garapen iraunkor* terminoa hobetsi zuen ingelesezko *sustainable development*-en euskarazko adierazletzat. Erabaki horrek kezka eta zalantza sortu du zenbaitengan. Hain zuzen ere, itzultzaile, espezialista eta terminologo batzuek adierazi dute arazoak atzeman dituztela *iraunkor* erabiltzean, eta gogobetegarriak ez diren adierazpenak erabili beharra sortu duela erabakiak, batez ere *sustainable* delakoa izen-sorta zabal batekin erabiltzen hasia delako gizartea.

Zenbateraino da hori egia? Arazoak benetakoak dira ala asmatuak?

Euskaltzaindiaren erabakiak betetzea da denon nahia, argi eta garbi dugulako horrela egiten duela aurrera euskararen normalizazioak. Beraz, Euskaltzaindiaren erabaki baten bideragarritasuna zalantzan jartzea kontu serioa da, ez da berriketa, eta arduragabekeria larritzat hartuko genuke gehienok argudio sendo-sendoetan oinarritutako zalantza ez balitz.

Txosten honen eragile zuzena *Ingurumen Hiztegi Entziklopedikoaren* 2. argitalpena da, bertsio eguneratu horretan, *sustainable development*-ez gain, beste zenbait *sustainable*+*noun* erako kontzeptu eta *sustainable* adjektiboa bera ere sarrera direlako. Ez diegu ez aditua egin nahi izan *garapen iraunkor* arautzeak sorrarazi dituen zalantza eta kezkei, eta uste dugu gure ardura dela Terminologia Batzordeari helaraztea arazo terminologiko honen gaineko gogoeta, hura baita espezialitate-arloko terminoen arazoak ebazteko gaur egun dugun erakunde erabakimendun gure ustez egokiena.

Hurrengo ataletan, eginahalak egin ditugu eztabaidagairen zerizana azaltzeko, *iraunkor* muga gabe erabiltzeko benetako arazorik dagoen argitzeko (edo, behintzat, eztabaida argitu eta bideratzeko), eta, ahal den heinean, aurrera egiten lagunduko diguten proposamenak egiteko.

2 Historia pixka bat

2.1 *sustainable development* kontzeptuaren eta terminoaren historiartxo

Sustainable development-en kontzeptua eta terminoa bera ez ziren polemikarik gabe jai, eta oraindik eztabaida-iturri oparoak dira biak ere. Ideologiaren arabera ikuspegiaren ondorio dira alde batetik eta bestetik egiten diren kritikak, batzuek kontzeptua bera gaitzetsiz, laudatuz edo bere ikuspegiaren arabera ulertuz, beste batzuek terminoaren egokitasuna defendatuz edo hari kontra eginez, beste zenbait *sustainable*-ren orotarako erabilera endekatua salatuz... Esan gabe doa, ez da gure egitekoa horiek txosten honetara biltzea, baina bai kontzeptuaren eta terminoaren nondik norako oinarritzkoenak biltzea, zenbait alderditan argi egingo baitigute aurreragoko azalpenean.

Sustainable development kontzeptua 1972an jaso zuen lehen aldiz nazioarteko 'aitortza', Stockholm-en egin zen Nazio Batuen Erakundearen Giza Ingurumenaren gaineko Biltzarrean.¹ Terminoa ez zen orduan modu esplizituan aipatu; 15 urte geroago, 1987an, gizarteratu zen terminoa, Nazio Batuen Erakundearen *World Commission on Environment and Development*-en "Our Common Future" izeneko txostenean, eskuarki Brundtland Txostentzat ezagutzen dena. Txosten horretan eman zen gaur egun *sustainable development*-en definizio 'klasikotzat' jo ohi dena: "development which meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."²

Zenbaitek ohartarazi duenez, terminoa zein kontzeptua bera ere polemikoak izan dira sortze beretik. Labur beharrez, *sustainable development* terminoa, 80ko hamarkadan ekonomiaren hazkundearen, herrien garapenaren eta ingurumenaren egoeraren eta etorkizunaren gainean piztu zen eztabaidaren testuinguruan, denak pozik edukitzeko moduko termino anbiguo bat proposatu nahi izatearen ondorioa izan omen zen, ikuspegi ekonomizista edo 'desarrollistak' eta ekologista edo ingurumenzaleak bere baitan nolabait hartuko lituzkeen termino bat, hain zuzen ere^{3,4}. Lehendik, 70ko hamarkadan, erabiltzen hasia zen *ekogarapen* terminoari botere politiko eta ekonomikoak ezarritako eragozpenak ez ziren nonbait arazo *sustainable development* onartzeko, eta ekonomialari konbentzionalek onartzeko modukoa omen zen, lehendik definitua zuten *self-sustained growth* delakoaren kidekoa zelako ("In short, "sustainable development" became the politically correct euphemism for "ecodevelopment."⁵).

Ekologismoaren alorretik maiz egin den kritika izan da *sustainable development* terminoa oximoron bat dela⁶, bere baitan kontraesana daraman adierazlea dela (*contradictio in terminis*), batez ere gaur egun ekonomian *sustainable growth* terminoaren sinonimotzat erabiltzen dutelako askok⁷; ondorioz, ekologista batzuek

¹ Naredo, J.M. 1997. "Sobre el origen, el uso y el contenido del término sostenible." Ciudades para un futuro más sostenible. <http://habitat.aq.upm.es/cs/p2/a004.html>

² <http://www.eionet.europa.eu/GEMET>; <http://www.sd-commission.org.uk/pages/sdhistory.html>

³ Barcena, I. <http://www.ela-sindikatuak.org/dokumentuak/Barcena-eusk.pdf>

⁴ Naredo, J.M. 1997. Op. cit.

⁵ Lipietz, A. 1996. "Sustainable Development: History and Horizons". University of Wisconsin-Extension Cooperative Extension. Sustainable Community Development. http://www.uwex.edu/ces/ag/sus/html/sustainable_development.html

⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development#Criticism

⁷ Daly, H & Townsend, K.N. 1993. "Sustainable Growth: An Impossibility Theorem." Valuing The Earth: Economics, Ecology, Ethics. MIT Press. <http://worldpolicy.org/globalrights/environment/daly2.html>

sustainability terminoa nahigo omen dute.⁸ Alderdi horien guztien inguruko eztabaida bizia da gaur egun ere.

2.2 *garapen jasangarri-ren nondik norakoak*

Ingurumen Hiztegi Entziklopedikoaren lehen argitalpena (*Ingurugiro Hiztegi Entziklopedikoa* izenez 1997an argitaratu zena), *garapen jasangarri* proposatu zuen Elhuyarrek, eta horrela argitaratu zen. Izenondo soila ere sarrera zen hiztegiaren.

Definizioak:

garapen jasangarri. Hurrengo belaunaldien beharrak asetzeko aukerak arriskuan jarri gabe, oraingo belaunaldien beharrak asetzen dituen garapen ekonomiko eta soziala.

jasangarri. Gaurko eta etorkizuneko belaunaldiak behar dituzten baliabide naturalak ahitzeko arriskuan jartzen ez duena.

Elhuyarrek ez zuen *garapen jasangarri* terminoa asmatu. Ekologoak erabiltzen hasiak ziren Euskal Herriko Unibertsitatean. Termino hori garai hartan erabiltzen ziren beste zenbaiten artean hobetsi genuen (*eramangarri*, *iraunkor*, *eutsigarri*). Hauek izan ziren horretarako arrazoiak:

Lehenik, *jasangarri* ez da kalkoa. *Sustainable development* kontzeptuak bere baitan daraman prozesu-segida, kausa-efektu segida alegia, hainbat unetan 'harrapa dezakegu' kontzeptua lexikalizatzean. Gure iritziz, honela azal daiteke prozesu hori:

- Gizakiak natura 'gehiegi' ustiatzen badu, gerta daiteke ingurumenak hori ez **jasatea** (edo ez eramatea), hau da, gizakiak natura-baliabideak ustiatzen dituen erritmoa edo intentsitatea baliabide horiek birsortzeko, leheneratzeko, berreskuratzeko... behar den baino handiagoa izatea, edo ustiatzeak ingurumenaren gainean duen eragina handiegia izatea, hau da, ezin jasanezkoa izatea
- Naturak edo ingurumenak ustiatze-maila hori jasaten ez badute, argi dago gizakiak ezin izango diola ustiatze-maila edo -erritmo horri **eutsi**
- Azkenik, zerbaiti (garapenari) ezin badiogu eutsi, argi dago ez duela luze **iraungo** (garapenak), edo ez duela oraingo mailan iraungo, ez dela iraunkorra izango

Ingelesez, b) urratsa sartu dute terminoan; hain zuzen ere, *to sustain*-en adiera hori dagokio:

Compact Oxford English Dictionary

to keep (something) going over time or continuously

Cambridge Advanced Learner's Dictionary

to cause or allow something to continue for a period of time: the economy looks set to sustain its growth into next year.

Frantsesez, berriz, *durable*-tik jo dute, hau da, c) urratsari edo ondorioari begiratu diote. Ez dago erabat argi erabaki horren arrazoa zenbateraino izan zen 'beregaina' (frantsesaren beraren ezaugarriek behartua); litekeena da ingelesetik bereizi nahiak eragindakoa izatea.

"En el aspecto puramente denominativo, el más acuciante para los traductores, conviene recordar que la traducción más extendida de *sustainable*, desde hace más de una década, es **sostenible**, forma recomendada además por las Naciones Unidas. En aras de una equivalencia biunívoca -tanto más deseable cuanto mayor es la ambigüedad conceptual-, deberíamos evitar traducciones como «sustentable», «durable», «duradero», y formas derivadas: «sustentabilidad», «durabilidad», etc. Esta recomendación habría de aplicarse también ante un original en francés, lengua que se alejó *militantemente* de la literalidad del inglés al proponer *développement*] *durable* y *durabilité* como traducciones oficiales en las Naciones Unidas...

.../...

"En otras colocaciones se aprecia mejor el matiz específico que puede tener sostenible frente a durable: turismo sostenible ≠ turismo duradero (o durable), tráfico sostenible ≠ tráfico duradero (o durable)"⁹

⁸ Barcena. I. <http://www.ela-sindikatua.org/dokumentuak/Barcena-eusk.pdf>

Euskarazko adierazlea hautatzerakoan, kontuan har zitekeen lehen aukera zen ingelesezko jatorrizko *sustainable*-ren bidetik abiatzea, hau da, b) urratsean oinarritzea. Berez, *sustain* aditzari legokiokeen euskal ordaina *eutsi* litzateke gure ustez (*jarraitu* ere bai, beharbada). Adibidez, erraz asko esango genuke "natura-baliabideak horrela ustiatzen jarraituz gero, gizarteak nekez eutsiko dio orain bezala garatzeari"). Horrela ulertu behar genituzke honetarako erabili izan den *eutsigarri* izenondoa ere. Baina horrek arazoak sortzen ditu. Berez, *eutsigarri* erabiliz gero, 'eutsi dakiokeen' adierazteko erabili behar zen, eta horrek interferentzia-arazoak sortzen zituen *euskarri*-rekiko; izan ere, OEHN, *euskarri* izenaren aldaeratzat ageri da *eutsigarri*, adiera aktiboan ('sostén, apoyo...'), eta ez adiera pasiboa duen izenondotzat; gainera, letra etzanez ageri da, hau da, *euskarri* da OEHko aldaera hobetsia. Horrek guztiak iradoki zigun ez zela irtenbide ideala.

Guk a) urratseko gertaerari begiratu genion, hau da, iturriari: natura *jasan* edo *eraman* dezakeen garapenari esaten zaio *sustainable*. Gure iritziz, kontzeptua urrats horretan kodetzeak (*jasan*, *eraman*) abantaila nabariak zituen c) urratsarekiko (*iraun-*ekiko), ideiare muina bera atzematen baitzuen: *gizakiak natura-baliabideak ustiatzen dituen erritmoa edo intentsitatea baliabide horiek birsortzeko, leheneratzeko, berreskuratuzeko... behar den baino handiagoa ez izatea, edo ustiatzeak ingurumenaren gainean duen eragina handiegia ez izatea, hau da, naturak jasateko modukoa izatea.*

Kontzeptua kodetzeko modu horrek ingurumen-ikuspegia hein handian hartzen du bere baitan, eta aurreko atalean *sustainable development* dela eta azaldu dugun anbiguotasuna gutxitu egiten du nolabait. *Durable* edo *iraunkor*-i oso ikuspegi 'finalistatik' sortuak zirela iritzi genien, eta, gainera, *iraunkor*-ek polisemia arazoak izan zitzaizkela ere aurrez ikusi genuen (Euskaltzaindiaren erabakiaren ondoren azaleratu diren arazo berberak, hain zuzen ere). Bestetik, *jasangarri*-ren lehiakide zuzena *eramangarri* zen. Hein handian, sinonimotzat jo daitezke, baina *jasangarri*-ek ez zuen *eramangarri*-k espezialitate-arloetan izan lezakeen polisemiaren arazoa (*portátil / soportable*), eta horregatik egin genuen *jasangarri*-ren alde.

Horrenbestez, kalkotik ezin urrunago ari ginen terminoa proposatzerakoan.

Bigarren, *jasangarri* erabili da tradizioan, adiera pasiboan, eta oso egokia dela uste izan genuen (ikus eranskina). Gainera, *jasangarri* hitza OEHN eta Euskal Hiztegian jaso da, adiera pasiboan jaso ere (OEH: *soportable*; EH: "izond. (1840). Ipar edo goi. Jasan daitekeena, eramangarria. Ik pairagarri. Eguraldi jasangarria. Bakardadea jasangarriago egiteko").

Zenbaitek *jasangarri*-ren desegokia dela frogatzeko eman izan duten argudio nagusia da tradizioko adibide guztiak *pairatu*, *sufritu*-ren eremu semantikokoak direla. Gure iritzia da adiera hori bera dela: 'naturak edo ingurumenak jasan dezakeen garapena' adierazteko, *jasangarri* hitzaren testuetako adieran egin beharreko zabalkuntza ez da, *sensu stricto*, semantikoa, hautatze-murrizketen mailakoa baizik, hau da, jasan aditzaren subjektua *persona* ez ezik *natura* edo *ingurumen*-en moduko izena ere izatea (OEHko adibideak: *negu jasangarria*, *abendu jasangarria*, *bizimodu jasangarria* → 'personak jasan dezakeena'; zergatik ez 'naturak jasan dezakeena?').

Gure iritziz, argi dago *jasangarri* 'pasiboa' (jasan daitekeena) finkatu samarra dagoela (ikus eranskinaren 1. atala).

Egia da 'turismo jasangarri' edo 'herri jasangarri' adierazleetan *jasangarri* (eta, batez ere, *non-sustainable*-erako erabiltzen den *jasanezin*) bi eratara uler daitezkeela: naturak *jasan* dezakeena ez ezik, geuk herritar gisa 'jasan' dezakeguna ere izan daiteke, hau da,

⁹Cuando durable es «sostenible». PUNTOYCOMA; http://ec.europa.eu/comm/translation/bulletins/puntoycoma/78/pyc781_es.htm (geuk azpimarratutako pasarteak).

jasanezin-en kasuan, *gogaikarria*, *ezin aguanta daitekeena*, *insoportable*. Beraz, *jasangarri*-ren barnean den *jasan* aditzaren 'subjektua' izan daiteke anbigua eta hortik txantxarako aukera, gainera. Baina ideia bera da: jasatekoa modukoa dena; *jasan*-en subjektuaren kontua kenduta, adiera bakarra dauka. Beraz, gure ustez *jasangarri* egokia zen *sustainable development* eta enparauen adierazleetan erabiltzeko, eta ingurumen-alorrean espezializatzeko.

1997ko *Ingurugiro Hiztegi Entziklopedikoaren* ondoren, badirudi *jasangarri* nagusitzen hasia zela. Interneteko datuek behintzat hori adierazten zuten 2004ko otsailean, Euskaltzaindiak *garapen iraunkor*-en aldeko erabaki hartu zuen garaian. *Garapen*-en ondorengo izenondoan datu batzuk:

<i>jasangarria</i>	438
<i>eramangarria</i>	29
<i>sostengarria</i>	14
<i>sustengarria</i>	14
<i>eusgarria</i>	11
<i>iraunkorra</i>	9 ¹⁰
<i>euskarria</i>	2
<i>sostengagarria</i>	1
<i>sustengagarria</i>	1

¹⁰ Denak ez ziren ingurumenari dagozkionak, ez behintzat *sustainable*-ren adieran, *sustained* edo *permanent* adieran baizik

2.3 Euskaltzaindiaren erabakia: *garapen iraunkor*

2004ko urtarrilaren 31an, Euskaltzaindiak *garapen iraunkor* erabaki zuen. Honela argitaratu zen berria sustatu.com-en:

Garapen iraunkorra da, Euskaltzaindiaren iritziz, "naturari kalte larriak egin gabe manten daitekeen garapena" kontzeptua adierazteko, euskaraz erabil daitekeen modurik egokiena. Horrela erabaki zuen Akademiak, urtarrilaren 30ean, Donostian, egindako osoko bilkuran.

Euskaltzaindiko azken bileran, Euskal Herriko erakunde batek aurretik egindako zalantza argitzeko, naturari kalte larriak egin gabe manten daitekeen garapena euskaraz egokiro nola esan daitekeen aztertu eta eztabaidatu zen. Horretarako, bi euskaltzainek prestatutako txostena aurkeztu zen eta esaera horrek, dituen aldakiak eta orain arteko euskal moldapenak banan-banan ikusi ziren:

* Ingelesez *sustainable development* (eta hortik gaztelaniazko *desarrollo sostenible*), * Frantsesez *développement durable* * Alemanez *tragbare Entwicklung* eta *umweltfreundliche Entwicklung* * Orain arteko euskal moldapenak: *garapen eutsigarri*, *garapen jasangarri*, *garapen iraunkor*...

Horiek guztiak aztertu eta gero, horrekin adierazi nahi den kontzeptuarekin eta gure hizkuntzarekin egokienik dirudien itzulpena *Garapen iraunkorra* dela erabaki zuen aho batez Akademiak, irau adizetik sorturiko izenondo eratorri ezagun eta ulerterrazarekin sortua, bide batez, frantses ereduari hurbilduz.

Beraz, Euskaltzaindiaren aburuz, *garapen iraunkorra* da ekologiaren eraginez gero eta gehiago aipatzen den kontzeptu berri horren euskal itzulpen hobetsia.

Ezin dugu esan Euskaltzaindiak zergatik, zein datu erabiliz eta zertan oinarrituta hartu zuen erabakia. Ez dakigu, adibidez, maiztasuna kontuan hartu zen, erabiltzaile nagusi edo 'preskriptoreen' erabilera edo iritzia kontuan hartu zen (Ingurumen Zuzendaritza, Hezkuntza Saila, Foru Aldundiak, EHU, UEU, Berria, EiTB...; Elhuyarrena behintzat ez). Ez dakigu, bestetik, *sustainable development* terminoari bakarrik behatu zion, ala *sustainable*-ren arazoa oro har aztertu zuen, hau da, ez dakigu zenbateraino zen *iraunkor* beste ordainik ez erabiltzeak ekar zitzakeen arazoan jakitun. Bistan da, dena den, frantsesez *durable* erabiltzeak berebiziko eragina izan duela Euskaltzaindiaren erabakian.

Euskaltzaindiaren erabakiak era askotako erreakzioak eragin zituen, batez ere postaz-zerrendetan (Itzulist-en adibidez), foroetan eta abarretan. Batetik, erabaki bat hartu izana txalotu zuen hainbatek, baita hartutako erabakiaren alde egin ere. Beste batzuek, berriz, erabakia hartzerakoan erabilera-datuak aztertu ez izana kritikatu zuten, eta haien ustez ordurako aski zabaldurik eta nagusitzeko bidean zen *jasangarri*-ren ordez beste forma bat sartzeari ez zioten egokiegiri iritzi. Nolanahi ere den, oraindik ere *jasangarri* egokitzen jotzen badugu ere eta Euskaltzaindiaren erabakiaren aurretik estandarizatzen hasia zela uste badugu ere, ezin dira orain, erabakia hartutakoan, Terminologia Batzordeak onartutako irizpide pragmatikokoak eta soziolinguistikokoak erabili erabaki berriaren bideragarritasuna aztertzeke. Baina bai irizpide linguistiko eta terminologikoak. Hau da, txosten honetan arduratu behar gaituena ez da Euskaltzaindiak zer eta nola erabaki behar zuen, hartu duen erabakiak praktikak arazorik sortzen duen ala ez aztertzea baizik.

Hurrengo ataletan azalduko ditugun iritzi eta argudioetarik hainbat besterenak dira, han-hemenkako eztabaidaguneetan argitaratu izan direnak (gehienak Itzulist-en, eta 3.3.2 atalean azalduko dugun Patxi Petrirenaren proposamenaren erantzunetan). Beste batzuk geuk landuak dira.

3 Arazoaren azalpena

3.1 *Iraunkor* erabiltzeko aipatu izan diren eragozpenak

Irizpide linguistiko hutsetik begiratuta, *sustainable development* terminoaren euskal adierazlean *iraunkor* erabiltzea 'zuzena' da. Txosten honetako 1.1 atalean azaldu dugunez, natura-baliabideak eta ingurumenaren kalitatea eta etorkizuna arriskuan jartzen ez duen garapen-mota (edo -maila) da *sustainable*, eta horren azken ondorioa da gizakiak horrela garatzeari eutsi ahal izatea, hau da, garapenak etorkizunean irauteko aukera izatea.

Iraunkor-ek adierazten du ideia hori. Uste dugu *iraunkor*-ek bi adiera dituela, nahiz oso gertukoak diren eta maiz bien arteko aldea 'lausoa' den:

- iraun dezakeena, irauteko joera duena (*zur iraunkorra, maitasun iraunkorra...*)
- dirauena, finkoa, jarraitua dena edo eteten ez dena (*batzorde iraunkor, lanerako ezintasun iraunkor, jario/fluxu iraunkor, zerbitzu iraunkor, labore iraunkor, memoria iraunkor...*)

Ibon Sarasolaren *Euskal Hiztegia*n adiera bakarrean bilduta daude horiek.

iraunkor. izond. (1635) Irauteko joera duena, luzaroan irauten duena, eteten ez dena. *Lizarraren zura gogorra eta iraunkorra da. Barojaren ezinikusiak ugariak eta iraunkorrak ziren. Adiskidetasun iraunkorraren zimendurik sendoena. Bake iraunkorra lortzeko. Adiskide zintzo eta langile iraunkorra.* || *Batzorde iraunkorra:* (~1977): halako maiztasunez biltzen dena eta ohiko arazoez arduratzen dena.

Orotariko Euskal Hiztegiaren informazioa: 'duradero, constante, firme. «Perpetuo», «permanente» Lar y Añ. «Stable, durable, perséverant» Lh.

Zein dira orduan *sustainable*-ren ordaintzat *iraunkor* erabiltzeko han-hemenka sortu diren zalantzak eta azaldu diren arazoak? Uste dugu Terminologia Batzordeak 'Irizpide terminologikoak' atalean zehaztu dituenen moduko arazoak direla. Bestela esanda, irizpide linguistikoen arabera 'zuzena' izan arren, kontuan izan zuzentasun hori ebazteko ez dela beharrezkoa zehaztea adierazleak zein kontzeptu-sistematatan funtzionatu behar duen, esanahi aldetik zein lehiakide izan dezakeen, polisemiaren eraginez nolako distortsioak eta zehaztugabetasunak sor daitezkeen eta abar. Horiek dira irizpide terminologikoen laguntzaz hazta daitezkeen alderdiak, adierazlea kontzeptu-sisteman eta diskurtsoan eraginkortasunez txerta daitezkeen argitzen lagunduko digutenak alegia. Hurrengo ataletan, horiek azaltzen saiatuko gara.

3.1.1 *iraunkor*-en polisemiarekin lotutakoak

Hain zuzen ere, *sustainable*=*iraunkor* sistematikoki egiteko gehien aipatu diren arazoez azaldu berri dugun *iraunkor*-en polisemiarekin dute zerikusia; esan izan da, esate baterako, *sustainable*-ri dagozkion izenekin *iraunkor*-ek osatzen dituen adierazleak anbiguoak edo, hobeto esanda, nahasgarriak direla.

Labur esanda, zenbait itzultzaile, idazle eta adituk azaldu dute izen horiekin *iraunkor* izenondoak sorrarazten duen lehen ideia ez dela *sustainable*-ren baliokidea edo ordaina, hau da, ez dela 'halako baldintzak betez gero iraungo duena edo iraun lezakeena', 'dagoeneko finkoa dena, edo etorkizunean aldatuko ez dena' baizik. Ikuspegi horretatik, *kontsumo iraunkor* aldatzen ez den kontsumoa dela ulertuko litzateke (hau da, *sustained*), eta ez luke argi adieraziko *sustainable*-ren ideia, hau da, kontsumo horrek ez dituela arriskuan jartzen hurrengo belaunaldiek beren beharrak asetzeko behar dituzten natura-baliabideak eta ingurumen-kalitatea. Oso litekeena da kontsumoa, *sustainable* izan dadin, gutxitu behar izatea, adibidez, eta badirudi hori ez dela ondo ezkontzen *iraunkor* izatearekin, edo *iraunkor*-ek adierazten dituen adieretako batekin: 'luzaroan dirauena, eteten ez dena.' Beste adibide argigarri bat *sustainable use of energy, sustainable use of the environment...* direlakoek ematen dute. Lehenerako *energiaren erabilera iraunkor* proposatuz gero (edo *energia modu iraunkorrean erabiltzea, energia iraunkorki erabiltzea...*), uste dugu gehienoi bururatuko litzaiukeen lehen ideia litzatekeela *energiaren erabilera etengabea* dela, ez dela ez eteten ez gutxitzen; badirudi ondoren letorkeela, etortzekotan, erabilera hori ingurumenarekiko 'begirunetsua' izatea, hau da, energia-iturriek berriztatzeke duten gaitasunaren arabera, agortzeko arriskua ez ekartzea, eta abar.

Hortik dator anbiguotasuna edo, larriagoa izan daitekeena, nahastea; izan ere, batzuen ustez adiera hori da ('dirauena, 'eteten ez dena'), hain zuzen ere, gaur gehien

erabiltzen dena. Orobat esan liteke, ikuspegi horren aldekoen arabera, nekazaritzaz, turismoaz, garraioaz...

Ñabardura bat ere erantsi beharra dago hemen: askotan, *sustainable*-k zehazten duen izena prozesua, ekintza edo jarduera izaten da: *garraio*, *kontsumo*, *turismo*, *nekazaritza*, *eraikuntza* (jardueratzat ulertuta, ez *eraikin*-en edo *eraikitako egitura*-ren sinonimotzat). Ekintza bati dagokionean, *iraunkor*-ek sortzen duen esanahia bitarikoa izan daiteke: a) jarduera 'finkoa' dela, ez dela denboran aldatzen eta aurrera jarraitzen duela intentsitate berean; b) etorkizunean iraun dezakeen edo irauteko gaitasuna duen jarduera dela. Baina zenbaitetan, dagokion izena izaki, objektu, leku... izan daiteke; horrelakoetan, *iraunkor*-ek sorrarazten duen anbiguotasun edo nahastea are nabarmenagoa da: *hiri*, *energia*, *hondakin*... Hau da, 'finkoa, dirauena, aldatzen ez dena, desagertzen ez dena' delako adiera nagusitu egiten da, inolako zalantzarik gabe.

Iraunkor-en polisemiak sor ditzakeen arazoak nabarmendu egiten dira esaldi edo testuinguru berean bi adierak ageri badira. Esaterako, ingelesetiko itzulpenaren bidetik hurbilduta, esan liteke jatorrizko testuinguruan *sustainable* eta *permanent* batera agertzen direnean gertatzen dela hori (edo beste hizkuntza bateko kideko bikotea; *durable/permanent*, *sostenible/permanente*, *sostenido*...). Dela hitzok bere horretan agertzen direlako, dela dagozkien ideiak testuinguruan era batera edo bestera azaldu direlako (adibidez, *sustained*-ek eta *permanent*-ek ideia bertsua adierazten dute *development*-i dagozkionean), arazoak ditugu *sustainable* / *permanent* horiek euskaraz bereizteko, lehenerako *iraunkor* eta horren 'sinonimo' edo kideak erabiltzera behartuta bagaude.

Hurrengo taulan, ingelesezko, gaztelaniazko eta frantsesezko adibide batzuk bildu ditugu (eranskinean adibide gehiago daude):

De plus en plus, le transport aérien est devenu une composante de notre société. Le transport aérien rend possible le déplacement relativement rapide de personnes et de marchandises à travers le monde entier. Le transport aérien génère de nombreuses opportunités en matière d'emploi et de développement économique, mais il génère aussi des coûts conséquents pour l'ensemble de la collectivité – coûts sociaux, environnementaux et médicaux. La politique actuelle est de tout faire pour favoriser le **développement permanent** de ce secteur au lieu de l'intégrer dans l'ensemble de la problématique des transports et de leur contribution au **développement durable**
(http://www.ieb.be/cp/cp2003/cp_avions_23jan03.htm)

Au niveau européen, les critères de «l'intervention publique» européenne ne visent pas le développement des sociétés, mais la hausse des profits des grandes entreprises et des placements financiers. **L'unique objectif est le développement permanent du marché.** C'est pourquoi, depuis le milieu des années 80, apparaît une véritable spirale d'élargissements imposée à bout de bras par les milieux financiers.
.../...

Aujourd'hui, que voulons-nous faire? Nous voulons une Europe de projets, une Europe européenne, une confédération d'Etats-nations, ouverte à l'Est et au Sud, une Europe citoyenne et démocratique dans laquelle la République française s'épanouisse.

1) Une Europe de projets. L'Europe doit être d'abord un projet, capable de répondre aux aspirations des citoyens et aux grands défis du moment par: a) **des politiques économiques donnant la priorité à l'emploi et à la croissance pour le développement durable...**

(http://www.mrc-france.org/article.php3?id_article=40)

3. THE FUTURE ROLE OF CADASTRE 2014 IN **SUSTAINABLE DEVELOPMENT** OF HUMANKIND
The world, its different cultures, and its **political and economic systems are in a permanent development process.** This process is driven primarily by the activity and the creativity of humankind. New medical and technical possibilities have impacts on life, on the way of living, and on the way of doing business. One effect of this development is the growth of the world's population. More and more people are to be provided with food and water, housing, household and transport equipment, energy, etc. An increasing number of people are demanding leisure activities and facilities. The demand for waste removal, water cleaning, and recycling materials is increasing. This development leads to an increase in the consumption of natural resources, particularly of land. It has been acknowledged that disorganized consumption of natural resources will lead to a degradation of nature, of the natural world, of the environment, and finally of humankind. Efforts are being made to encourage **sustainable development.** That means that development should be undertaken in such a way that a minimum of resources are consumed. It is the main goal of Agenda 21 to improve awareness of and introduce measures for a sustainable development of humankind in harmony with the environment. (<http://www.fig.net/pub/proceedings/korea/full-papers/session13/kaufmann.htm>)

Adibide horietan, egileek bi ideia arteko kontrastea, edo are aurkakotasuna ere, adierazten dute; hain zuen ere, horien ustez *sustainable* eta *permanent*, *durable* eta *permanent*... kontrajarrita dauden kontzeptuak dira. Bien arteko aldea esplizitatu ere egin dute batzuek, batzuetan *sustainable* ideia aldea egiteko, besteetan *sustained* edo *permanent*-en beharra ere adierazteko. Adibidez:

...el análisis del concepto Desarrollo, al ser sólo adjetivado de Sostenible, producía una especie de hemiplejía que no era el mejor caldo de cultivo para que fructificaran ideas fértiles, realistas, y verdaderamente aprovechables para la humanidad. La hemiplejía procedía de intentar efectuar esos análisis sólo con la mitad del cerebro del Desarrollo; que **no ha de ser sólo Sostenible. Ha de ser Sostenido.**

.../...

Hasta la fecha, este Desarrollo ha estado ligado al marco geográfico del mundo occidental. Por solidaridad, deberían encontrarse medios institucionales y operativos para globalizarlo, y estos medios requerirán aún mayor compromiso con el Desarrollo, **sostenido y sostenible.** (http://www.fundacioniberdrola.org/desarrollo_sostndo_y_sostenible.htm)

Why any ethical company or politician would want to be associated with such policies is a mystery. Poor countries need **sustained development, not sustainable development**, if they are ever to take what Rabbi Daniel Lapin calls, "their rightful place among the Earth's prosperous people." Opposition to centralized electricity and economic projects, support for, "sustainable development," and "appropriate," forms of small-scale renewable energy projects, and an attachment to romanticized visions of, "indigenous" cultures, are merely different facets of the anti-human attitudes that dominate so much of environmentalist thought today. They are ingredients in a recipe for sustained poverty, misery, disease and premature death.

(<http://www.cnsnews.com/ViewCommentary.asp?Page=/Commentary/archive/200503/COM20050321a.html>)

It shouldn't be surprising that a man who calls the Kyoto Protocol "draconian" also believes "poor countries need sustained development, not sustainable development." **The principal difference between sustainable and sustained development is the time horizon.** ("The interval during which an investment program is to be completed. An investor's time horizon is very important in determining the types of investments that should be selected.")

Sustainable development concerns itself with reducing individual and societal impact to lessen the energy burden and improve future odds of success, **whereas sustained development** seeks immediate return upon which to build more infrastructure to generate more immediate return (<http://hungryhyaena.blogspot.com/2005/03/impulsive-behavior-free-enterprise-and.html>)

... then, in 1960, there was reference to the pursuit of economic development on a sustainable basis. But the use of words evolves over time. What the founding fathers of the OECD had in mind was **economic development which could be sustained indefinitely** without over-heating the economy, avoiding a cyclical pattern of boom and bust.

Sustainable development today means more than that: such sustained development, certainly, but also development which does not unacceptably draw down our environmental or social capital, or impose disproportionate burdens on future generations.

(<http://www.iaea.org/Publications/Magazines/Bulletin/Bull411/article1.pdf>)

"En otras colocaciones se aprecia mejor el matiz específico que puede tener sostenible frente a durable: **turismo sostenible ≠ turismo duradero (o durable), tráfico sostenible ≠ tráfico duradero (o durable)**"

(http://ec.europa.eu/comm/translation/bulletins/puntoycoma/78/pyc781_es.htm)

Kontua ez da zeinekin gauden ados, bi ideia direla baizik, eta ezin direla bat izan batarekin edo bestearekin ados gauden esateko erabil daitezkeen adierazleak edo adierazpenak. Eta horretarako *sustainable*=*iraunkor* ez da bidelagun onena. Arrazoiak, lehen esan bezala, *iraunkor*-en polisemia da, eta horrelako testuinguruetan berekin dakarren anbiguotasuna.

Beste batzuetan, *sustainable and permanent*, *sustainable and sustained*, *durable et permanent*, *sostenido y sostenible* moduko sintagmak agertzen dira (edo horien alderantzizkoak). Adibide batzuk:

Integrated agriculture How can unsustainable slash and burn systems evolve in more **sustainable and permanent** integrated systems?

Stakeholders in this project have acquired competence, skills and knowledge, which have contributed to more **sustainable and permanent** land use in the country. ...

... of relying on an unsustainable and indefinite mining proposal, local governments will be able to promote low-impact, **permanent and sustainable** development for ...

Fomentar el desarrollo **sostenible y permanente** del tejido económico y social en el departamento

...las Naciones Unidas han declarado el año 2002 Año Internacional de las Montañas debe garantizarse de manera **sostenible y permanente** la instauración

... alimentos a los que pasan hambre, sino también para eliminar las causas de fondo del hambre en todo el mundo, en forma rápida, **sostenible y permanente.** ...

... qui permettrait de disposer de données statistiques fiables et à jour sur l'agriculture du pays et de démarrer un système **permanent et durable** de collecte ...
... C'est à nous, hommes et femmes de tous les pays, qu'il appartient de bâtir un développement **durable et permanent**, et il est juste que nous partagions ...

Euskarazko adibideak badaude, noski. Esaterako, Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofiziala (2001eko otsailaren 28koa da):

... pobretuenen garapena laguntzea, eta bereziki: a) Garapen bideko herrialdeak laguntzea ingurumenarekiko begirunea duen garapen **iraunkor eta jasangarria** ...

Lehenik eta behin, argitu beharra dago *sustainable and permanent* moduko horiek nolako juntadura-sintagmak diren; hain zuzen ere, jakin behar dugu juntaturaz lotutako izenondoak sinonimoak diren, eta, nolabait ere, sintagmak adierazpen erredundanteak diren (*edo*-ren bidez adierazi ohi direnen modukoak), ala, adiera desberdineko izenondoak izaki, sintagma juntatuaren esanahia bi osagaien 'baturaz' edo konbinazioaz eratzen den. Horien aurretik azaldu ditugun adibideetan eta azalpenetan oinarrituta, gure iritzia da bigarren aukera dela ulerkeria egokia, hau da, idazleek bi izenondo horiek nahita eta jakinaren gainean erabili dituztela horrela, eta dagokien izenak *permanent eta sustainable* dela edo izan behar duela, bata izateak bestea izatea ez dakarrelako berekin.

Azkenik. *sustainable/permanent* bikotea batera ager daiteke, baina ez kontzeptu lehiakideak adieraziz:

Le travail de l'Union dans ces deux domaines est guidé par la **Commission permanente du développement durable**, du financement et du commerce. ...

<http://www.ipu.org/iss-f/sustdev.htm>

... como vicepresidente alterno de la Segunda **Comisión Permanente de Desarrollo Sostenible**, Financiación y Comercio de la Unión Interparlamentaria Mundial. ...

<http://colombia.indymedia.org/news/2006/05/42166.php>

UNs **permanent Commission on Sustainable Development**. Among these targets and goals are: • A 50 percent reduction in the number of people around the world ...

<http://www.fff.org/freedom/fd0301b.pdf>

Foro **Permanente de la Sostenibilidad**...

<http://www.sostenibilidad-es.org/foro/foro09.htm>

Las medidas **permanentes** en favor del transporte urbano **sostenible** no tienen que suponer un gran coste. ...

www.ugt.es/campanas/semanamovilidad/ManualEuropeo2005.pdf

Horrelakoetan, euskaraz *sustainable=iraunkor* egiteak irakurleak behar ez bezalako asoziazioak egitea ekar dezake. Bestela esanda, deserosoak dira *sustainable=iraunkor* eginez gero, *iraunkor*-en bi adiera ez-sinonimo gertatzen direlako, esaldi berean ez ezik, sintagma berean ere (eta adierazpen ilun samarrak sor ditzake: "Hiriko **garraio iraunkorraren** aldeko **neurri iraunkorrak** ezartzeak ez du gastu handirik suposatu behar. ").

Zer egin orduan atal honetan azaldu ditugun arazoak agertzen direnean? Nola eman horrelakoak? 3.2 ataletik aurrera aztertuko ditugu proposatu diren irtenbideak.

3.1.2 *sustainable*-ren eratorriak: *non-sustainable*, *sustainability*, *non-sustainability*

Aipatu izen den beste arazo bat da *sustainable*-ren eratorrien euskarazko ordainena, hau da, *non-sustainable*, *sustainability* eta *non-sustainability*-ren euskarazko adierazleak. Gure iritzia da ez dela arazo handirik hor, eta *iraunkor*-en bidetik joz gero, *iraunezin*, *iraunkortasun* eta *iraunezintasun* erabil daitezkeela.¹¹ Besterik da, noski, *iraunkor*-i egotzen zaizkion arazoak 'jarauntsi' egiten dituztela eratorriok.

¹¹ *jasangarri* erabiltzen zenean, *jasanezin*, *jasangarritasun* eta *jasanezintasun* erabili ohi zen.

3.1.3 *iraunkor* eta *iraunkortasun* terminoek ingurumen-zientzietan dituzten beste adiera batzuk

Teorian arazoarekin zerikusi zuzenik ez badu ere, uste dugu gogoraztekoa dela euskaraz *iraunkor* eta *iraunkortasun* lehendik ere proposatuak eta erabiliak zirela (eta orain ere erabiltzen direla) ekologian eta ingurumen-zientzietan, ingelesezko *persistent* eta *persistence* adierazteko. *Ingurumen Hiztegi Entziklopedikoaren* definizioak:

substantzia iraunkor. Ingurunean deskonposatu gabe dirauen substantzia kimikoki egonkorra. Substantzia kutsatzaile iraunkorrak ez dira biodegradagarriak, eta tratamenduetan arazoak sortzen dituzte.

iraunkortasun. Substantzia batek ingurunean deskonposatu gabe dirauen denbora.

Kontzeptu hori kutsatzaileen alorrean erabiltzen da batez ere. Arazoa da gaur egun *persistent/persistence* kontzeptuak *sustainable/sustainability* kontzeptuekin batera agertzea ez dela hain gutxitan gertatzen:

[PDF] Successful, Safe, and **Sustainable** Alternatives to **Persistent** ...

Successful, Safe, and **Sustainable** Alternatives to **Persistent** Organic Pollutants. TM. Viable alternatives. exist for virtually. all known uses and ...

http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/alternatives_to_pops.pdf

[PDF] ISDE position paper on the formulation of a **sustainable** policy for ...

ISDE position paper on the formulation of a **sustainable** policy for **persistent** organic environmental chemicals. General considerations ...

http://dea.org.au/docs/isde_chemical_policy.pdf

planes nacionales de aplicación relativos a los contaminantes orgánicos **persistentes** en sus estrategias de. desarrollo **sostenible** cuando sea apropiado. ...

http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_sp.pdf

Iraunkortasun terminoa beste kontzeptu bat adierazteko ere erabiltzen da.

Euskalterm-en:

Sailkapena: Industria | Teknologia mekanikoa (metalurgia, mekanika)

eu iraunkortasun

es durabilidad

fr durabilité

en durability

Egia esanda, *durability* ere maiz ageri da ingurumen-alorreko testuetan, eta, ez da miraria *sustainability*-rekin batera ere agertzea:

measure of **sustainability durability**

The **durability** of buildings lies at the core of **sustainable** architecture, ... But what is the reasonably expected **durability** of **sustainable** buildings? ...

http://www.canadianarchitect.com/.../measures_of_sustainability

The 'Guidelines for the design of more **sustainable** buildings: **durability**, adaptability and energy conservation issues' are based on the analysis of the ...

<http://www.strath.ac.uk/Departments/Civeng/research/dpcm/projects/rp07.htm>

Aurreko bi arazoen adibide gehiago bildu ditugu eranskinean.

Horrelakoetan, kontzeptu baterako zein besterako *iraunkor/iraunkortasun* erabili beharrak ilundu egiten du euskarazko testua, eta gure hizkuntza komunikazio estandarerako tresna kamutsa bihurtzen.

3.2 Arazorik ez dagoela diotenen argudioak

Aurreko atalean azaltzen saiatu garen arazoak plazaratu dituztenei erantzunez, zenbait adituk *iraunkor*-en alde egin dute argi eta garbi, eta gehienetan erabili duten arrazoibidea hau izan da: 'arazo' horiek ez dira benetakoak, hain zuzen ere, ez dagoelako arazorik. Arazoaren lehen irtenbidea da, beraz, arazoa bera ukatzea. Funtsean, argudioaren oinarria da, behin *garapen iraunkor*-en zuzentasun linguistikoa onartuta, *izen+iraunkor* modukoei irizpide terminologikoak ezarritz atzematen diren arazoak fikziozkoak direla, *horrelakoak ez direlako termino*. Bestela esanda, *garapen iraunkor* linguistikoki zuzena bada (eta Euskaltzaindiak erabakia, hau da, kalitate-bermea duena), eta gainerako *sustainable+noun* modukoetan *iraunkor* erabili behar ez denez (termino ez direlako), non da arazoa? *Sostenibilidad, agricultura sostenible, movilidad sostenible* eta abar direla eta, esan izan da, adibidez:

"... termino itxuraz mozturoriturik etorriko zaizkigun *sostenibilidad*, *agricultura sostenible*, *movilidad sostenible* eta gainerako guztiak..." (I. Arrarats)
 "itzultzeko halako lanak ematen dizkiguten (edo hartzen edo harrarazten dizkiguten) erdarazko "sostenible" asko ez dira neohizkuntzako konstruktio insostenible samarrak baino" (J. Garzia)
 "lehen adigaiak «sustainable development» izan zen, ez «sustainable». Hiztegietan begiratuta, definituta dagoen kontzeptua horixe da." edo (A. Larrinaga)
 "Badira garapen iraunkorarekin lotutako hainbat ideia («ingurune-errespetua», «berriztagarria» —edo «agortezina»—) hizkuntza batzuetan (batik bat gaztelaniak sistematikoki, antza denez) «sostenible»ren bitartez ematen direnak. Areago. Ideia lauso hori izendatu ere egin da: «sostenibilidad». Terminoa da? Eurodicautomen arabera ez; ez, behintzat, garapen iraunkoraren alorrean." (A. Larrinaga)

Hori ez ezik, sintoma ontzat ere hartu izan da horrelako arazoak gertatzea. J. Garziak idatzi du onuragarri adela "euskarak [erdarazko "sostenible" askori] muzin egitea eta Euskaltzaindiaren erabakiek trabak jartzea halakoak klonatzeari" edo "edo eskerrak euskarak ez digun hain erraz uzten nahi dugun edozer egiten, horrek behartzen baikaitu imitazio zabarrenetik pixka bat aldentzen."

Beraz, termino ez badira, nekez ezar dakieke irizpide terminologikorik. Batzuen arabera, 'fraseologiaren' alorreko kontuak dira. Hori esanda, badirudi unean uneko adierazpenak erabiliz argi ikusiko dugula arazoa dagoelakoa fikzioa dela. Baina, beharbada, ahaztu egiten zaigu fraseologia, berez, hitz anitzeko hizkuntza-unitateez arduratzen den hizkuntzalaritza-adarra dela, baita hitz anitzeko hizkuntza-unitateen multzoa ere. 'Hori fraseologia-kontua da' esanda, badirudi terminologiak ezartzen omen duen ikuspegi zurrin 'ez-linguistikoak' (hizkuntzaren senaren eta 'askatasunaren' kontrakoak) eta, beraz, baliabide-urritasunak ez gaituztela kateatuko. Horretara, euskaraz eskuak libre ditugu erdaretan hitz baten bidez edo horren eratorrien bidez kodetzen direnak beti bat ez diren baliabide 'ez-terminologikoen' bidez emateko. Fraseologiak aztertzen dituen unitateak 'konbinazio askeak' balira bezala, eta ez finkoak, edo maiztasun handikoak, lexikalizatze-bidean daudenak...

Fraseologiaren alorrean gehiago barneratu gabe ere, esan beharra dago horrelako argudioek eztabaidagai berria mahaigaineratzen dutela: *sustainable+noun* direlakoak termino ote dira? Izan ere, frogatuko balitz 'termino' direla, orduan argudioak ez bide luke balioko, eta benetan kezkatzen gaituen zalantza argitzeari ekin beharko diogu atzera berriz: *iraunkor* eta kidekoak erabilgarriak dira *sustainable* eta kidekoak emateko? Ondo funtzionatzen dute diskurtsoan? Eztabaida *iraunkor*-ek benetan funtzionatzen duen aztertzetik dagozkion sintagmak benetako termino ote diren aztertzerara eramanda, ezer gutxi aurreratu dugu, zeren fraseologia-kontua dela diotenean ere ez baitute esaten *iraunkor* mugarik eta arazorik gabe erabil daitekeenik, bestelakoak proposatzen baitituzte, *iraunkor* bera baliagarri ez den seinale, nonbait:

"... hobe dugula beste hizkuntza batzuetan nola jokatzeko duten ikusi —*mobilité viable à long terme*, *tourisme rural respectueux de l'environnement*, *gestion durable de l'eau* aipatu zituen Asierrek— eta, ahal dela, burujabeago jokatu. (...) Eman dezagun *agricultura sostenible* itzuli beharra daukagula. Zergatik ez *epe luzerako nekazaritza*, edo *luzaro(ra)ko nekazaritza*? Iruditzen zait, termino bila ibili gabe, hobe dugula edozein euskaldunentzat ulertzeko moduko ordain samurrak erabili." (I. Arrarats)

Aurrera segitu baino lehen, argitu behar genuke Interneteko datuek ez dutela berresten frantsesez *mobilité viable à long terme*, edo *tourisme (rural) respectueux de l'environnement* nagusi direnik:

<i>mobilité viable à long terme</i>	9	<i>mobilité durable</i>	111.000
<i>tourisme rural respectueux de l'environnement</i>	3	<i>tourisme rural durable</i>	36
<i>tourisme respectueux de l'environnement</i>	258	<i>tourisme durable</i>	278.000

Luzeegi joko luke hemen hizkuntza-unitate edo adierazle bat 'termino' noiz den eta noiz ez aztertzeak. Terminologiaren, lexikografiaren eta hizkuntzalaritzaren beraren arazo handia da hori zehaztea, eta argi dago nahi hainbat ikuspegi eta irizpide badaudela. Teorian, unitate horien adigaiak espezialitate-arlo bateko kontzeptu-sisteman txertatuta badaude, eta egonkor samurrak badira, terminotzat har litezke. Kontuan har

liteke, lehen-lehenik, aurretik terminologok egindako lana, eta datu-base terminologikoetan zer dagoen ikusi.

GDT-ren ingurumen-alorreko *sustainable*-ren emaitzak eta dagozkien frantsesezko terminoak:

en	fr
<i>sustainable agriculture</i>	<i>écoagriculture; sin: agriculture écologiquement viable</i>
<i>sustainable architecture</i>	<i>architecture durable; sin: architecture écologique</i>
<i>sustainable development</i>	<i>développement durable</i>
<i>sustainable energy</i>	<i>énergie durable</i>
<i>sustainable land management</i>	<i>gestion durable des terres</i>
<i>sustainable land management</i>	<i>gestion durable</i>
<i>sustainable management of infrastructure</i>	<i>gestion durable d'infrastructures; sin: gestion à long terme d'infrastructures</i>
<i>sustainable tourism</i>	<i>tourisme durable</i>
<i>sustainable use of energy</i>	<i>utilisation durable de l'énergie</i>
<i>sustainable use of the environment</i>	<i>utilisation viable de l'environnement</i>

GDTren edukiak adierazten du horiek terminotzat jotzeko arrazoi handiak daudela.

Interneteko glosarioetan bilatzeko aukera ematen duen Google-ren 'define: ' bilaketa-modua erabiliz, sistemak berak laguntza hau eskaintzen du:

Erlazionaturiko esaldiak: *sustainable development; sustainable agriculture; maximum sustainable yield; sustainable yield; sustainable forestry; sustainable use; sustainable management; sustainable building; sustainable energy; sustainable forest management.*

Horrek adierazten du eskura dauden glosarioetan termino horien definizioak badaudela.

Ikuspegi praktikoa batetik begiratuta, uste dugu maiztasun hutsa izan daitekeela, bere bakunean, hizkuntza-forma bat unitate lexikalizatutzat, eta, espezialitate-arlo batean ari bagara, 'terminotzat' hartzeko lehen zantzia.

Sustainable+noun erako zenbait sintagmaren agerraldiak bilatu ditugu Google-n (2006ko maiatza):

ingeleza	agerraldiak	frantsesa	agerraldiak	gaztelania	agerraldiak
<i>sustainable development</i>	96.400.000	<i>développement durable</i>	26.900.000	<i>desarrollo sostenible</i>	6.440.000
<i>sustainable energy</i>	11.600.000	<i>énergie durable</i>	71.100	<i>energía sostenible</i>	42.800
<i>sustainable agriculture</i>	11.300.000	<i>agriculture durable</i>	460.000	<i>agricultura sostenible</i>	353.000
<i>sustainable use</i>	7.290.000	<i>utilisation durable</i>	365.000	<i>uso sostenible</i>	752.000
<i>sustainable community/communities</i>	7.160.000	<i>communauté(s) durable(s)</i>	22.100	<i>comunidad(es) sostenible(s)</i>	15.200
<i>sustainable future</i>	5.730.000	<i>avenir durable</i>	56.000	<i>futuro sostenible</i>	72.100
<i>sustainable management</i>	5.390.000	<i>aménagement durable</i>	147.000	<i>gestión sostenible</i>	320.000
<i>sustainable tourism</i>	3.090.000	<i>tourisme durable</i>	290.000	<i>turismo sostenible</i>	265.000
<i>sustainable transport</i>	1.510.000	<i>transport durable</i>	109.000	<i>transporte sostenible</i>	45.800
<i>sustainable city/cities</i>	1.207.000	<i>cité(s) durable(s)</i>	23.900 + 271	<i>ciudad(es) sostenible(s)</i>	74.400 + 57.400
<i>sustainable building</i>	1.190.00	<i>construction durable</i>	171.000	<i>construcción sostenible</i>	66.400
<i>sustainable construction</i>	724.000	<i>architecture durable</i>	13.100	<i>arquitectura sostenible</i>	49.400
<i>sustainable architecture</i>			10.400		16.100
		271.000	<i>bâtiment durable</i>	16.400	<i>edificación sostenible</i>
		<i>urbanisme durable</i>		<i>urbanismo sostenible</i>	

ingeleza	agerraldiak	frantsesa	agerraldiak	gaztelania	agerraldiak
<i>sustainable society</i>	733.000	<i>société durable</i>	18.000	<i>sociedad sostenible</i>	32.600
<i>sustainable consumption</i>	559.000	<i>consommation durable</i>	189.000	<i>consumo sostenible</i>	42.400
<i>sustainable mobility</i>	445.000	<i>mobilité durable</i>	115.000	<i>movilidad sostenible</i>	108.000
<i>sustainable technology</i>	334.000	<i>tehnologie durable</i>	967	<i>tecnologia sostenible</i>	840
<i>sustainable fishing</i>	241.000	<i>pesca sostenible</i>	59.900	<i>pesca sostenible</i>	59.900
<i>sustainable industry</i>	155.000	<i>industrie(s) durable(s)</i>	725 + 140	<i>industria(s) sostenible(s)</i>	429 + 89
<i>sustainable trade</i>	131.000	<i>commerce durable</i>	20.000	<i>comercio sostenible</i>	874
<i>sustainable chemistry</i>	106.000	<i>chimie durable</i>	11.500	<i>química sostenible</i>	14.000

Horrelako maiztasuna duten sintagmak egonkor samartzat jotzeko nahikoa arrazoi badela uste dugu, eta horietako batzuk termino izan litezke.

Beste sintoma adierazgarri bat izaten da erakunde-izenetan *sustainable+noun* erako erdal formak agertzea. Han-hemenka bildutako ale batzuk:

<p>Suschem, The European Technology Platform for Sustainable Chemistry Los participantes de la Plataforma Tecnológica de Química Sostenible (SusChem) Groupe Technique National "Chimie Durable"¹² Relais français de la plateforme technologique européenne " SusChem "</p> <p>-Research Institute for Innovation in Sustainable Chemistry (ISC) -La Plataforma Tecnológica Española de Química Sostenible (PETEQUS) Red Española de Química Sostenible Master en Química Sostenible</p> <p>-----</p> <p>Center for Renewable Energy and Sustainable Technology (CREST) Centre pour l'énergie renouvelable et la technologie durable (CREST) Solstice es el servicio de información, en la red, del Centro para las Energías Renovables y la Tecnología Sostenible de EE.UU. (CREST)</p> <p>-----</p> <p>International Centre For Sustainable Cities The cities of Ferrara (Italy), Heidelberg (Germany) and Oslo (Norway) are the winners of the 2003 European Sustainable City Award Red de Ciudades Sostenibles de Andalucía (RECSA) La IV Conferencia Europea de Ciudades Sostenibles Programme cités durables (SCP) Association pour une Cité Durable</p> <p>-----</p> <p>The Associate Parliamentary Sustainable Waste Group (PSWG) Bill O 'Brien (parlamentario y Presidente del Grupo de Residuos Sostenibles)</p> <p>-----</p> <p>Caribbean Alliance for Sustainable Tourism Sustainable Tourism Research Interest Group (STRING) Conferencia Mundial de Turismo Sostenible Carta del Turismo Sostenible The UNEP/UNESCO Research Project on Youth and Sustainable Consumption</p>
--

Nolanahi ere den, horrelakoen 'terminotasunean' sakontzea ez da auzia ebazteko egin beharreko bide bakarra, eta, beharbada, ez giltzarria ere. Gure iritzia da gaur egun beste prozesu bat gertatzen ari dela (edo dagoeneko gertatu dela) *sustainable-ren inguruan*, eta horren erakusgarri nabaria 18-19 orrialdeetako taulan ageri diren adibide ugariexk osatzen dute. Hizkuntza-unitate bat, kasu honetan *izond. +iz.* egiturako sintagma bat testuetan maiz, nabarmenki maiz, agertzen bada, gutxien-gutxienez

¹² "chimie durable" : le développement de produits chimiques et de procédés où l'emploi et l'existence de produits comportant des risques est réduit ou évité.

kolokazioa dela esan liteke. Baina hortik aurrera, *izond.* delakoak horietan guztietan, edo espezialitate-arlo bateko guztietan, adiera bera badu, kolokazio espezializatuena alorrera iragan gara. Gure ustez, begi-bistakoa da *sustainable* izenondoa 'beregain' bihurtu dela ingurumen-zientzietan, baita zientzia horiek gizarteari eragiten dioten hainbat alorretan (ekonomia, industria, lurralde-antolamendua...). Horrela uler daiteke, hasieran *sustainable development* besterik ez bazen ere, orain hainbat *sustainable+noun* (termino izan ala ez), *non-sustainable* eta *sustainability* izatea. Halaber, horrela uler daiteke *sustainable, development*-ez gain, zein izenekin agertzen den gaur egun: ingurumenean eragina duten giza jarduerak adierazten duten izenak (nekazaritza, turismoa, garraioa, kontsumoa, eraikuntza, arrantza, lurzoruaren erabilera, energiaren eta energia-iturrien erabilera...).

Prozesu horren aztarnak nabariak dira batzuetan, aski da hiztegi batzuk kontsultatzea:

Oxford Advanced Learner Dictionary

1 involving the use of natural products and energy in a way that does not harm the environment: *sustainable forest management* ◊ *an environmentally sustainable society*

2 that can continue or be continued for a long time: *sustainable economic growth* ◊ *Unfortunately, this level of output is not sustainable.* **OPP** unsustainable

Merriam-Webster's Online Dictionary

2 a : of, relating to, or being a method of harvesting or using a resource so that the resource is not depleted or permanently damaged <*sustainable techniques*> <*sustainable agriculture*> **b** : of or relating to a lifestyle involving the use of sustainable methods <*sustainable society*>

Cambridge International Dictionary of English

2 causing little or no damage to the environment and therefore able to continue for a long time: *A large international meeting was held with the aim of promoting sustainable development in all countries.*

DRAE

Artículo enmendado. Avance de la vigésima tercera edición

sostenible. **1.** adj. Dicho de un proceso: Que puede mantenerse por sí mismo, como lo hace, p. ej., un desarrollo económico sin ayuda exterior ni merma de los recursos existentes.

Termcat (<http://www.termcat.cat/>)

sostenible

<Ecología><Gestió ambiental>

ca sostenible, adj

es sostenible

en sustainable

Definicions

ca: Que permet la regeneració dels recursos o del medi.

Wiktionary (<http://en.wiktionary.org/wiki/sustainable>)

2. able to be sustained for an indefinite period without damaging the environment, or without depleting a resource; renewable

Ez dugu guk ukatuko *sustainable*, modakoa izanda, 'edozein' izeni dagokiola erabiltzeko joera ez dagoenik, eta horren ondorioz bitxikeriak sortzen ez direnik edo gehiegikeriak egiten ez direnik. Esaterako, hona hemen lehen begiratuan erabilera horren adibidetzat jo litezkeen ale batzuk:

[PDF] [ACUERDO DE COALICIÓN QUE SUSCRIBEN LOS PARTIDOS POLÍTICOS EUZKO ...](#)

Por ello, queremos construir **una Euskadi más sostenible** y respetuosa con el Medio Ambiente, de acuerdo con la Declaración del Milenio de la ONU, ...

http://www.lehendakari.euskadi.net/.../es_9046/adjuntos/acuerdo_coalicion_viii_legislatura_c.pdf

[PDF] [UN PRESUPUESTO SOSTENIBLE PARA UNA CIUDAD SOSTENIBLE](#)

progreso que se merece y necesita la ciudad, hemos elaborado este proyecto de presupuesto, **un presupuesto sostenible** para una ciudad sostenible. ...

[http://www.donostia.org/.../f7b62792010a9fb3c1256f8e00463b3a/\\$FILE/webPresupuesto2004.pdf](http://www.donostia.org/.../f7b62792010a9fb3c1256f8e00463b3a/$FILE/webPresupuesto2004.pdf)

[PDF] [BOE 279 de 22/11/2005 Sec 5 Pag 10925 a 10925](#)

compostable para fomentar las **fiestas sostenibles** de Cataluña. b) Número de unidades a entregar: Ver pliego de condiciones técnicas. ...

<http://www.boe.es/boe/dias/2005/11/22/pdfs/B10925-10925.pdf>

[PDF] [Microsoft PowerPoint - hannequart](#)

ORGANISER DES «**FETES DURABLES**». 0,15kg/part. measured. Collection. systems. Montreal. Recycling.

Hala ere, batzuetan ez dago garbi zenbateraino den muturreko erabilera, zenbateraino den termino finkatzen hasia edo zenbateraino den lexikalizatu den izenondo baten bidez eratutako sintagma askea. Adibidez, *sustainable gardening* gehiegikeriatzat jo behar dugu, Interneten 56.000 agerralditik gora duenean? (eta 950 agerraldi gaztelaniazkoak direnean: *jardinería sostenible*).

Nolanahi ere den, tarte luzea dago gehiegikeriak izan daitezkeela onartzetik *sustainable*-k *development* ez diren izenekin osatzen dituen adierazleak oro arbuiatzera. Bidenabar, esan dezagun *sustainable* eta erdal baliokideen hiztegi-definizioak gertuago daudela *jasangarri* moduko izenondo batetik *iraunkor*-etik baino, hau da, gehiago jasotzen dutela 2.2 atalean azaldu dugun hiru urratseko prozesuetako lehena, hirugarrena baino (naturak jasan → gizakiak eutsi → jarduerak iraun).

Hainbat hizkuntzatan gertatzen ari den izenondoaren lexikalizatzeari eta beregain bihurtzeari baliabide barreiatuen (ustez 'fraseologikoen') bidez buru egitea proposatzen denean, hizkuntzaren beregaintasunaren aldarrikapen nabarmena egin nahi da, baina hizkuntzaren erabilerak eta estandarizazioak berekin ekarri ohi dutenari eta eskatu ere egiten dutenari ez diogu erreparatzen: izenondo baten bidez gizartean zabaltzen eta finkatzen ari den kontzeptua erreferentzialtasunik gabe uzten dugu euskaraz ari garenean. Erdaretan *sustainable*-ren ordainak finkatzen eta estandarizatzen ari direnean, euskaraz ere adierazle bat behar genukeela proposatzeak ez du inolako zerikusirik "erdararen imitazio zabarra egitearekin", euskarak bere tresna baliagarriak eta erreferentzialak izatearekin baizik.

Horiek guztiak horrela eta, uste dugu huts egiteko beldur handirik gabe esan dezakegula ez duela inolako etorkizunik *garapen iraunkor* ez diren eta bere baitan *sustainable* ideia duten sintagmak euskaraz emateko harekiko erreferentzialtasun lexikala ez duten adierazpenak proposatzeak, haize-kontra joatea dela. Laburbilduz, *sustainable*-rako euskarazko adierazle baten beharra ez du ezeztatzen arazoa ukatzeak eta ihes egin nahi izateak. Aurreko atalean azaldu ditugun arazoek bere horretan dira. Orain dugun baliabide 'ofizial' bakarra *garapen iraunkor* da, eta hortik zentzuzkoa da pentsatzea *sustainable*-erako *iraunkor* erabiltzea litzatekeela segidako urratsa, eta, gogoraraz dezagun, horrek sortu ditu zalantzak.

3.3 Proposatutako diren irtenbideak

3.3.1 *iraunkor* → *etengabe(ko)*; *iraunkor* → *finko*

Iraunkor-en polisemiaren arazoa saihesteko proposatu den irtenbide bat izan da adiera batean ('dirauna, eteten ez dena, aldatzen ez dena, aldi batekoa ez dena...') dituen sinonimoak erabiltzea. Horietako bat *etengabe(ko)* da. Ekintza, jarduera, prozesu eta antzeko kontzeptuetarako da batik bat baliagarria. Adibidez, *permanent* edo *sustained* adierazteko erabil dezakegu *etengabe*: *garapen etengabea*, *hazkuntza etengabea*... Beste 'sinonimo' bat *finko* da. Baliagarria da, batez ere, ekintza ez diren kontzeptuetarako (erakundeak, egoitzak...). Esaterako *batzorde finko* erabil genezake gaur egun nagusi den *batzorde iraunkor*-en ordez. Hartara, *Permanent Commission on Sustainable Development* adierazteko, *Garapen Iraunkorrerako Batzorde Finkoa* eman genezake.

Hala ere, irtenbide horiek zenbait arazo larri dituzte:

- *sustainable* eta *permanent* (edo *sustained*) kontzeptuak testuinguru berean adierazi behar direnean, *iraunkor* eta *etengabe*-ren artean dagoen aldea oso txikia da, lausoegia, eta bereizketa artifiziala (gainera, esango genuke *iraunkor*-en adiera erabilienetakoa 'dirauna' dela); ondorioz, testuinguru horietan *etengabe* eta *iraunkor* hitzek kontzeptu bera adierazten dutela

ulertzea litzateke naturalena. Esaterako, lehen aipatu dugun Nafarroako Gobernuaren testuaren itzulpena, honela emango genuke irtenbide hau onartzera: "... *pobretuenen garapena laguntzea, eta bereziki: a) Garapen bideko herrialdeak laguntzea ingurumenarekiko begirunea duen garapen **etengabea eta iraunkorra** ...*". Ulegarritasuna goraiatzan denean, horrelakoak ere kontuan hartu behar genituzke

- *iraunkor* izenondoa *sustainable* adierarako espezializatuta, espezialitate-arlo batean hartu den erabaki batek hizkuntza orokorra (edo ez hain espezializatua) aldaraziko luke, artifizialki; *iraunkor*-ek betidanik izan duen eta gaur egun nagusia den adiera bat 'gaitzetsiko' litzateke. Galdetu egin behar genioke geure buruari zenbateraino duen zentzua Euskal Herriko *batzorde iraunkor* (aski termino finkoa eta estandarra, bide batez esanda) guztiak *batzorde finko* bihurtzeak

3.3.2 *iraungarri*

Orain arte azaldu ditugun arazoak nolabait onartuta eta proposamen bideragarri bat egin nahian Patxi Petrirenak *iraungarri* erabiltze proposatu du, eta horren gaineko iritzia eskatu die zenbait itzultzaile, hizkuntzalari eta teknikariri.

Petrirenaren proposamenaren bertute handiena, gure ustez, *iraunkor*-en polisemiaren arazoa saihestea da, *iraungarri* 'libre' baitago (gaur egun ez da asko erabiltzen, eta ez litzateke oso zaila horretarako espezializatzea). Semantika-aldetik, zalantza dugu *sustainable* kontzeptuaren adierazle egokia den, baina gure kezka nagusia ez da hori. Uste dugu *iraungarri*, Euskaltzaindiak erabakitako *iraunkor*-etik *jasangarri* edo *eramangarri* baino gertuago badago ere (erro bereko eratorriak dira), ez da Euskaltzaindiak erabakitakoa, hau da, *iraungarri* proposatzeak *jasangarri* proposatzeak bezainbeste kuestionatzen du Euskaltzaindiaren erabakia. Semantikoki *jasangarri* baino egokiagoa ez bada (eta ez dugu uste denik), ez du abantailarik, *jasangarri*-k bere alde dituen erabilera-datuak ez dituelako. Beraz, Euskaltzaindiaren erabakia kuestionatu eta beste zerbait proposatu nahi bada, ez dugu uste adierazle berria behar genukeenik, lehendik erabiltzen zen *jasangarri* bera aski litzateke.

4 Ondorioak

Uste dugu txosten honetara ekarri ditugun arazoak errealak direla; ez dira fikziozkoak, eta hori argudiatzen saiatu gara txosten honetan. Hortaz, uste dugu *sustainable* = *iraunkor* egitea desegokia dela, eta hori aztertu behar luke, lehenik eta behin, Terminologia Batzordeak.

Arazoak errealak direla iritiz gero, eta hori da gure iritzia, bi aukera teoriko daude:

1- Euskaltzaindiaren erabakia berriz aztertzea komeni ez dela edo hori eskatzea merezi ez duela uste izanez gero, Euskaltzaindiaren erabakia betetzea (*garapen iraunkor*) eta, zentzuzko 'exegesia' eginez, *iraunkor*, *iraunkortasun*, *iraunezin* eta *iraunezintasun* erabiltzea (edo horien aldaera morfosintaktikoak: *ezin iraunezko*, *iraunkortasunik eza*...). Txosten honetan azaldu diren 'arazoak' konpondu gabe geratuko liriateke.

2- Euskaltzaindiaren erabakia berriz aztertzea komeni dela uste izanez gero, Terminologia Batzordeak forma egokia hobestea, txosten honen aurreko puntuan ematen diren arrazoibideak kontuan hartuta (eta Euskaltzaindiari *garapen iraunkor* hobesteko hartu zuen erabakia berriz azter dezan eskatzea. Horretarako, txosten honetara jaulki ditugun arrazoibide eta argudioak helaraz liezazkioke).

Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak
Usurbil, 2006ko urriaren 16a

5 Eranskina

5.1 *jasangarri* corpusetan

5.1.1 OEH

Gai-era, gudaritzan murgil egiten dunak, sartu egunetik jakin-daki aldi baten buruan libre aterako dela ta itxaropen ezti onek *jasangarri* egiten dio izkillutako aldia
Etxeko bizikera mingotsa bere ele, kanta ta alaitasunarekin *jasangarri* egiten ziona
Kontsidera dezagun *Luziferren ausartzia temerarioa, haren urguilu ezin *jasangarria*, haren desobedientzia, haren punizionea, haren suplizioa
Bestalde, gudaritzako legea izanarren, etxeko gorrotoko bizimodua baiño *jasangarriago* egiten zitzaion

5.1.2 XX. mendeko euskararen corpus estatistikoa

1900-1939 Lapurtera-Nafarrera Literatur prosa [P. Duhour 0203](#)
Erroma gogoan dugu eta horrek arintzen dauku burua, arinago kausiarazten bigarren gaua burdin-bidean, *jasangarriago* lo eskasak emaiten daukun phizadura hura.
1969-1990 Sailkatu gabeak Egunkariak [Egin 1986 0001](#)
Errezeta polit horri azken ikutua Joseba Agirretzek eman zion, gure ustez bere egikerak izan bait ziren produktoaren egokitasunak borobildu zutenak, Joseba izan da beti gure ustez ETBk pantaila aurrean agertzeko duen pertsona *jasangarri* bakarrenetakoa, eta "Gaztetandik"etik paseaz egin zituen saioetatik programa nagusi honen kargu hartzera pasatzea, gure ustez horren konfirmazioa besterik ez da.
1991-1999 Euskara Batua Literatur prosa [X. Arregi 0155](#)
Zeren ezingo baita proposizio gaizto hau baieztu natura gezurtatu gabe, eta natur historiaren, egiteen eta gauzen ihardueraren aldetik nabarmena dena kontraesan gabe, nahiz eta sailatu garen berari zentzu *jasangarria* ematen.

5.1.3 Ereduzko Prosa

Deabruaren hiztegia, Ambroise Bierce / Xabier Olarra
Jabetza *jasangarria*.
Eztei, izø Zeremonia bat, zeinean bi pertsonak erabakitzen duten bat izatea, batek ezer ez izatea eta orok *jasangarri* ez izatea.
Egintza dramatikoaren formarik *jasangarrienetakoa*.
Ez dago dudarik, dena den, "w"-ren izena sinpletuz (wow deituz, esate baterako) gure zibilizazioa hedatu ezin bada ere, *jasangarriago* bihur daitekeela.

Rock'n'roll, Aingeru Epaltza
Sudurretako lehen oldar garratza aienaturik, lagunaren eleketa firfira *jasangarri* baten gisara egokitzen zen ene belarrietara, nitaz jabetutako baretasun mutuaren urrazle gabe, lagungarri.
Lantokia bera leku *jasangarria* iduritu zitzaidan bolada hartan, eta nire lanaldi beti luzekoak akituta, trago bakarrik ere egin gabe etxeratzeko ohitura berraurkitu nuen.
Nik ez dut deus fisio-terapeuten kontra, eta litekeena da kazetariok ere *jasangarriagoak* ez izatea elkarrekin biltzen garenean.

Gaur ere ez du hiltzeko eguraldirik egingo, Iñaki Segurola
Eta folklore politikeroaren kolorea emanez gauzari, esan liteke honelatsu direla gauzak, erabat harturik eta salbuespenak salbuesirik: neurri *jasangarri* batetik aurrera, bat zenbat-eta abertzaleago orduan-eta espagnolagoa dela izatez.

Antropologo bat Marten, Oliver Sacks / Xabier Olarra
Ez bakarrik koloregabetuak zirelako orain, baizik eta jasan ezin izateraino txarrak iruditzen zitzaizkiolako, beren gris marguldu eta "naturalaz bestelako" ñabardurekin (haien zuri-beltzeko argazkiak, berriz, *jasangarriago* zitzaizkion).
Estudioan baizik ez zitzaion *jasangarri* bizitza, forma indartsu eta berezkoetan bereganatzen baitzuen han mundua.

Sagua, eulia, eta gizakia, François Jacob / Juan Garzia

Heriotzaren ideia **jasangarri** samar bazaigu, zerari zor diogu hori: ordua, salbuespenak salbuespen, aldez aurretik jakin ezina izateari. Jonathan Swift-ek(1-3) beste errezeta gehigarri bat aurkitu zuen heriotzaren ideia **jasangarri** egiteko.

Arrazoimen hutsaren kritika, Immanuel Kant / Ibon Uribarri
Izadiaren ordena eta helburutasuna izadiaren oinarrien eta izadiaren legeen bitartez argitu behar da eta, hemen, hipotesi ausartenak ere, fisikoak baino ez direnean, hiperfisikoak baino **jasangarriagoak** dira, $\hbar \neq 0$, honen mesedetan auresuposatzen den jainkotiar sortzailera jotzea baino **jasangarriagoak**.

Zoririk ez, Imre Kertész / Urtzi Urrutikoetxea
Trena oraindik bazebilen: aurrera begiratuta urrunean helmuga ere sumatzen nuen, eta hasierako sasoiari -Bandi Citromek eta biok geroago urrezko aroa izendatu genuen hartan- Zeitzek, bizimodu egokiago eta zorte apur batekin, leku **jasangarria** zirudien hasteko, behin-behinekoz noski, etorkizunak askatu arte.

Harry Potter eta sorgin harria, J.K. Rowling / Iñaki Mendiguren
Horren ordez, beste zerbait egin zuten, nire itxuraldaketak **jasangarri** ez ezik, nire bizitzako aldirik onenak ere izan zitezten.

Euskal karma, Jon Alonso
Bihotzekoak jota, edo errepidean, edo minbiziaz hiltzeko dauzkadan probabilitateak zenbat diren kontuan hartuta, portzentajea igotzen laguntzen duen beste faktore bat baizik ez da; eta ez handiena, ez du portzentajea hainbeste igoarazten, **jasangarria** da.

Eraztunen Jauna III, J.R.R. Tolkien / Agustin Otsoa
Hamaikagarren orduaren inguruan, zerbitzuaren eginbeharretatik tarte batean libratu, Pippin janari bila irten zen, animatzeko eta itxaronaldia **jasangarriago** bihurtzeko asmoz.

Glosolaliak, Karlos Linazasoro
Eta hotza oraindik **jasangarria** da.

Errua eta maitasuna, Markos Zapiain
Azkenik, hezurak urpean gordetzeak, patuarekin harreman **jasangarria** hasteko bidea zabaltzen du.

Lotsaizuna, John Maxwell Coetzee / Oskar Arana
Nahiko **jasangarria**, pentsatzen du bere artean, eta nahiko alaia.

Ordaina zor nitzun, Joxemari Urteaga
Barnealdean, patioaren erdiguneko iturriaren ur jarioak giroa **jasangarriagoa** egiten zuen bere zarata freskoarekin.

Alkimista, Paulo Coelho / Xabier Aranburu
Eta animalien kiratsa **jasangarriago** bilakatu zen.

Goragalea, Jean Paul Sartre / Monika Etxebarria
Jasangarria al zen elitea lokatuz zikintzea, igandero, Saint-Réa edo Saint-Claudienera joateko meza entzutera merkatari txikien ondoan? Ez al zuen eredu eman Asanblea Nazionalak? Bouville, zeruaren babesari esker, puntako egoera ekonomikoan dago; ez ote zen komeni eliza bat eraikitzea Jainkoari eskerrak emateko?

Ipuin hautatuak, Jorge Luis Borges / Juan Garzia
Lanak izan genituen mahai librerik aurkitzeko; "saloi-bar" delakoa, gupidarik gabe modernoa, doi--doi zen nire aurreikuspenak baino **jasangarriagoa**; aldameneko mahaietan, jendeak, zalaparta handiz, hitzetik hortzera zerabiltzan Zuninok eta Zungrik, errekaridatu gabe, hartarako jarriak zituzten dirutzak.

Berandu da gelditzeko, Unai Iturriaga
Jasangarri entzutea lortu bezain laster barrara.

5.2 GEMET

<http://www.eionet.europa.eu/GEMET>

sustainable development: Development that provides economic, social and environmental benefits in the long term having regard to the needs of living and future generations. Defined by the World Commission on Environment and Development in 1987 as: development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs (Source: GILP96)

Български:	<i>Устойчиво развитие</i>
Čeština:	<i>rozvoj udržitelný</i>
Dansk:	<i>bæredygtig udvikling</i>
Deutsch:	<i>Nachhaltige Entwicklung</i>
Ελληνικά:	<i>βιώσιμη ανάπτυξη</i>
English (US):	<i>sustainable development</i>
Español:	<i>desarrollo sostenible</i>
Eesti keel:	<i>säästev areng, jätkusuutlik areng</i>
Euskara:	<i>garapen jasangarri</i>
Suomi:	<i>kestävä kehitys</i>
Français:	<i>développement durable</i>

Magyar:	<i>fenntartható fejlődés</i>
Italiano:	<i>sviluppo sostenibile</i>
Nederlands:	<i>duurzame ontwikkeling</i>
Norsk:	<i>bærekraftig utvikling</i>
Polski:	<i>zrównoważony rozwój</i>
Português:	<i>desenvolvimento sustentável</i>
Русский:	<i>устойчивое развитие</i>
Slovenčina:	<i>trvalo udržitelný rozvoj</i>
Slovenščina:	<i>trajnostni razvoj</i>
Svenska:	<i>hållbar utveckling</i>

sustainable use: Use of the environment and its living resources at a rate that does not exceed its capacity for renewal in order to ensure its availability for future generations. (Source: DUNSTE / UNUNa)

Български:	<i>Устойчиво ползване</i>
Čeština:	<i>využití udržitelné</i>
Dansk:	<i>bæredygtig udnyttelse</i>
Deutsch:	<i>Nachhaltige Bewirtschaftung</i>
Ελληνικά:	<i>Αειφόρος χρήση</i>
English (US):	<i>sustainable use</i>
Español:	<i>uso continuado</i>
Eesti keel:	<i>säästev [loodus]kasutus</i>
Euskara:	<i>erabilera jasangarri</i>
Suomi:	<i>jatkuva käyttö</i>
Français:	<i>utilisation durable</i>

Magyar:	<i>fenntartható használat</i>
Italiano:	<i>uso sostenibile</i>
Nederlands:	<i>duurzaam gebruik</i>
Norsk:	<i>bærekraftig bruk</i>
Polski:	<i>zrównoważone użytkowanie</i>
Português:	<i>utilização prolongada</i>
Русский:	<i>устойчивое использование</i>
Slovenčina:	<i>trvalé užívanie</i>
Slovenščina:	<i>trajnostna raba</i>
Svenska:	<i>ständig användning; ständigt bruk</i>

5.3 sustainable / permanent

The world, its different cultures, and its [political and economic systems are in a permanent development process](#). This process is driven primarily by the activity and the creativity of humankind. New medical and technical possibilities have impacts on life, on the way of living, and on the way of doing business. One effect of this development is the growth of the world's population. More and more people are to be provided with food and water, housing, household and transport equipment, energy, etc. An increasing number of people are demanding leisure activities and facilities. The demand for waste removal, water cleaning, and recycling materials is increasing [This development leads to an increase in the consumption of natural resources, particularly of land](#). It has been acknowledged that disorganized consumption of natural resources will lead to a degradation of nature, of the natural world, of the environment, and finally of humankind. [Efforts are being made to encourage sustainable development.](#) <http://www.scotland.gov.uk/library/nppg/nppg16-02.htm>

Agricultural Land

18. The Government's policy on the protection of agricultural land as set out in SDD Circular 18/87 (as amended by SOEnD Circular 25/1994) indicates that, when considering the allocation of land for development and in deciding applications for planning permission affecting agricultural land, the agricultural implications must be considered together with the environmental, cultural and socio-economic aspects. In particular, prime quality [land should normally be protected against permanent development or irreversible damage](#). http://www.odpm.gov.uk/stellent/groups/odpm_planning/documents/page/odpm_plan_606905-07.hcsp

B6 Development plan policies should provide that planning permission for the [permanent development of safeguarded land](#) should only be granted following a local plan or UDP review which proposes the development of particular areas of safeguarded land. Making safeguarded land available for permanent development in other circumstances would thus be a departure from the plan.

5.4 *sustainable / persistent ; sustainability / persistence / durability*

[PDF] [Successful, Safe, and Sustainable Alternatives to Persistent ...](#)

Successful, Safe, and **Sustainable** Alternatives to **Persistent** Organic Pollutants. TM. Viable alternatives. exist for virtually. all known uses and ...

http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/alternatives_to_pops.pdf

[PDF] [ISDE position paper on the formulation of a sustainable policy for ...](#)

ISDE position paper on the formulation of a **sustainable** policy for **persistent** organic environmental chemicals. General considerations ...

http://dea.org.au/docs/isde_chemical_policy.pdf

planes nacionales de aplicación relativos a los contaminantes orgánicos **persistentes** en sus estrategias de. desarrollo **sostenible** cuando sea apropiado. ...

http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_sp.pdf

[measure of sustainability durability](#)

The **durability** of buildings lies at the core of **sustainable** architecture, ... But what is the reasonably expected **durability** of **sustainable** buildings? ...

http://www.canadianarchitect.com/.../measures_of_sustainability/

Durability, **sustainability** and quality aspects of concrete in agriculture. C. Concrete in relation to general animal welfare and energy savings ...

http://www.clo.fgov.be/symposium/private/Final_Programme.pdf

Yes, companies could also do a lot for their brands by advertising their eco-friendliness -- as well as the **durability** and **sustainability** of their products. ...

<http://www.msnbc.msn.com/id/12919323/>

context of **sustainability** "**durability**" can refer to the length of time a ... **Durability** and longevity are important parameters of **sustainable** ...

http://www.cwc.ca/publications/fact_sheets/Quick%20facts_Sustainable_Building_Series_08.pdf

Sustainability, quality, and public perception. Maintaining quality and **durability** while achieving **sustainability**. Making construction materials durable. ...

<http://www.uwm.edu/Dept/CBU/coventry.html>

The 'Guidelines for the design of more **sustainable** buildings: **durability**, adaptability and energy conservation issues' are based on the analysis of the ...

<http://www.strath.ac.uk/Departments/Civeng/research/dpcm/projects/rp07.htm>

Performance, **Durability** and **Sustainability** of Advanced Windows in the 'Solar Building Library' module of the World-wide Information System for Renewable ...

<http://wire.ises.org/.../fde6adf6122683b6c1256b75003c6c46/68d6d5a65a07d0c5c1256fd4004965c11OpenDocument>

Second, the **sustainability** implications of differential **durability** are considered. Using **durability** as an indicator of **sustainability** is unavoidable because ...

http://www.canadianarchitect.com/asf/enclosure_durability/durability_implications/durability_implications.htm

Menú de contenidos. Memoria de **sostenibilidad** ... Mejora de la calidad y **durabilidad** de comida preparada, con el Centro Tecnológico AINIA. ...

<http://sostenibilidad.fundacioneroski.es/accesible/es/2005/capitulo4/pag2.php>

... ofrecerá a los 1,5 millones de visitantes previstos, ideas sobre el nuevo modelo de **sostenibilidad** del siglo XXI, basado en la equidad y **durabilidad**. ...

<http://www.barcelona2004.org/esp/actualidad/noticias/html/f041456.htm>

La **sostenibilidad** no es una propiedad categórica (sí o no sostenible) ni una ... de **durabilidad** -que, al contrario de lo que sucedía con la **sostenibilidad** ...

http://prensa.upv.es/dir/prensa/recull/ver/*/texto/200601?0209110454a02018

... Mejorar la **durabilidad** y la **sostenibilidad** de los sistemas de agua y saneamiento; Gestionar los recursos hídricos de manera sostenible para prevenir ...

<http://www.accioncontraelhambre.org/alai.php?p=142>

El debate reflejó la importancia de garantizar la **durabilidad** y **sostenibilidad**. de las actividades previstas por los proyectos hasta crear mecanismos de ...

<http://www.unccd.int/regional/lac/meetings/interregional/caracas2002/report-spa.pdf>

La **sostenibilidad** se refiere a la **durabilidad** de los sistemas de producción, a su capacidad para mantenerse. en el tiempo. ...

<http://www.kus.uu.se/pdf/publications/cuaderno%20no5.pdf>

Aceptación social de la actividad. Consideraciones generales sobre la **sostenibilidad**:. Estudiar la toxicidad y **durabilidad** de los materiales, los procesos y ...

http://www.upcomillas.es/catedras/bp/Documentos/Guia_PFC_hpv.pdf

[Ingenieros de Caminos País Vasco. Ingeniería y DS](#)

1) Añada valores de **sostenibilidad** (protección ambiental y progreso social) a los tradicionales de eficiencia , salud , seguridad , **durabilidad** , economía ...

http://www.caminoseuskadi.com/Desarrollo_sostenible/IngenieriaDS

Rendimiento, **durabilidad** y **sostenibilidad** de ventanas avanzadas y componentes solares para recubrimientos de edificios - Un proyecto del programa de Frío y ...

<http://www.solabs.net/links-s.htm>

[PDF] [Enabling **persistent** and **sustainable** digital cultural heritage in ...](#)

Enabling **persistent**. and **sustainable**. digital cultural. heritage in Europe. 1. The Netherlands questionnaire. responses summary ...

<http://www.minervaeurope.org/publications/globalreport/globalrepdf04/enabling.pdf>

[Hmong Gardens](#)

What does the **persistence** of **sustainable** agriculture methods, gardening and land owning of the Hmong in the Carolinas contribute towards an understanding of ...

<http://home.vicnet.net.au/~lao/laostudy/garden.htm> - 29k

[La gestión patrimonial y el turismo como proceso de desarrollo ...](#)

Solo un desarrollo cultural **sostenible** podrá permitir la **persistencia** de la diversidad. La gestión y conservación de los recursos culturales, ...

<http://www.monografias.com/trabajos30/gestion-patrimonial/gestion-patrimonial.shtml> - 57k

Más competitiva: aprovechando las oportunidades del desarrollo **sostenible** para crear valor **persistente** en la Compañía e incrementar así su ventaja ...

http://www.endesa.es/Portal/es/nuestro_compromiso/sostenibilidad/plan_estrategico/

... los propósitos del estudio y la orientación metodológica; asimismo se exponen el origen, la evolución y el debate **persistente** del Desarrollo **Sostenible**. ...

<http://www.emagister.com/desarrollo-sostenible-aproximacion-conceptual-operativa-principios-sostenibilidad-al-se...>

Los canjes de deuda para conservación y desarrollo **sostenible** han representado una de estas nuevas oportunidades para convertir un problema **persistente** en ...

http://www.incae.ac.cr/ES/publicaciones/libros/desarrollo_sostenible/